

קול ישראל הנדנדה על גלי האתר

(ראה שער ועמוד אחרון)

מדי שבת בשבת בשעה עשר בבוקר, מפעיל האזרח הישראלי המנומנם את מקלט הרדיו, מאזין לבריטון הקטיפתי, המכריז על החידון המוסיקלי. הוא נהנה מליצנותו הטבעית של בעל-הקול, הבאה לידי גילוי בייחוד בחידונים, הנערכים בהשתתפות קהל (זו התשיעית! אתה בטוח שזו התשיעית? התשיעית! כן. יש יצירה כזאת, אבל הפעם? לא, זו לא התשיעית!).

הישראלי מטיב לדעת את שם הקרין: יצחק שמעוני. הוא לא ראה את פניו מעולם, אולם הוא פגש בו פעמים רבות, בכל שבת, אבל אין הוא יודע כי פגישתו שבועית אלו הינן תוצאה של פגישה אחרת, שנערכה לפני זמן רב.

הכדורים והפגזים חדלו זה עתה לשרוק מעל לרחובות ירושלים. הרושבים חפזו לאורך הרחובות המואפלים, ניסו להגיע למטרותיהם, כל עוד אפשר היה לעשות זאת: איש לא ידע מתי יחדשו הערבים את ההפגזה. אדם גבה-קומה, לבוש מעיל צבאי, התגנב באדם שני, צנום יותר. הצנום הכיר את בעל-המעיל: "שלום, צחי, אני מחפש אותך." היה זה משה בן-אפרים קריינו הפעלתי של קול-ישראל. בעל המעיל הצבאי היה יצחק שמעוני, סטודנט למדעי-הטבע, עובד המחלקה המדעית הירושלמית של ההגנה.

"צחי, היש לך זמן פנוי?"

"כמעט שאין. מדוע?"

"קול-ישראל עבר לבית החלוצות. אנו זקוקים לקריינים. רצוי שתכנס אלינו. שלום." בן-אפרים מיהר לדרכו.

שאלה נישנה. כיום יודע יצחק שמעוני כי יד-הגורל היתה בארחה פגישה חטופה. אולם אז ידע רק שהיא הוציאה אותו משלוחו, שבה והעמידה לפניו את השאלה הנושנה: "מה אתה עתיד להיות? מדען, או קריין-רדיו?"

משך שנים נמנע שמעוני מלהשיב על שאלה זו. משך שנים הסתלל כנודדה בין הקרירות והשלחה של העבודה המדעית, לבין המתיחות והלהט של עריכת תוכניות-רדיו. הוא אהב את שני המקצועות. הוא רק לא ידע איזה משניהם אהוב עליו יותר.

ראשיתה של מלחמה פנימית זו נעוצה עוד בילדותו. כאשר למד יצחק בכיתות הנמוכות של בית-הספר הירושלמי תחכמוני, הצטיין כחזן הכיתה, שדיקלם לפני חבריו את מה טובו אזהלין יעקוב. כן הצטיין הוא בחשבון.

מאוחר יותר פיה החשבון את מקומו לאלגברה, גאומטריה, טריגונומטריה, פיסיקה וכימיה. גם במקום דיקלום התפילות בא עיסוק אחר. אליעזר לוברני שהיה אז מנהל קול-ישראל העביר את שמעוני במבחן-קול, שיתף אותו בתוכניות פינת-הנוער.

מקצוע נפלא. הרושם הראשון של השתתפות בתוכנית רדיו לא סר מעל שמעוני עד היום. היה שם הכל: דיוק הנגדה, מוסיקה, דרמה. כן, הרדיו היה המקצוע הנפלא ביותר בעולם.

אפילו פיצוץ אולפני קול-ירושלים שיוחס לאציל, ואשר בו נהרגה אחת הקרייניות, לא הפיג אותו רושם. מדי יום ביומו, בתום הלימודים, אפשר היה למצוא את יצחק שמעוני רק במקום אחד: באולפן.

"היתה זאת תקופה אידיאלית", נזכר שמעוני, "מי יתן ויכולתי לסדר את חיי כיום כשם שעשיתי אז. בבוקר מתחילתי, פיסיקה, כימיה; אחרי-הצהריים רדיו ומוסיקה. באותה תקופה היתה המוסיקה יקרה לי מכל. ניגנתי על כינור משך חמש שנים. עזבתי את הנגינה באורח טפשי. עתה כבר מאוחר מדי. יכולתי להגיע, ביום מן הימים, לדרגת מנצח."

שנת הלימודים השמינית מצאה את הצעיר רב-הכשרון מתכוונן לבחינות. הרדיו נידחה לקרן-זווית. אולם העמל השלם: שמעוני סיים את לימודיו בהצטיינות — ביחוד במתמטיקה ופיסיקה.

תסכית גרוע. היתה זאת תקופה, בה אחז כל הנוער הישראלי בנשק. אחרים הצטרפו לאציל ולחיי; אחרים התגייסו להגנה. עוד לפני סיום הלימודים קרב אדם אל יצחק, הרביץ בו ציונות, גייס אותו להגנה. שמעוני נזכר בטכס הקבלה בחיך: "עמדת לפני מסך שחור ונשבעתי על אקדה ועל ספר-תנ"ך. כל זה נראה מוזר ובלתי-נחוץ, והיה דומה לתסכית גרוע."

אולם יצחק לא יצא לשנת-השירות: הוא חלה, קיבל די"ח, נרשם בינתיים לאוניברסיטה, כדי להשתלם במדעי-הטבע. הזמנים היו קשים, ושמעוני לא רצה לקחת כסף מרדיו שעמלו בפרך; האב, נחום שמעוני, עבד כסטטיסטיקאי בסוכנות; האם וזיכריה, ניהלה חנות אריגים קטנה.

כיצד יכול סטודנט להשתכר למחיתו? על ידי מתן שיעורים. שמעוני נתן שיעורים, אולם יחד עם זה חידש את הופעותיו על גלי-האתר.

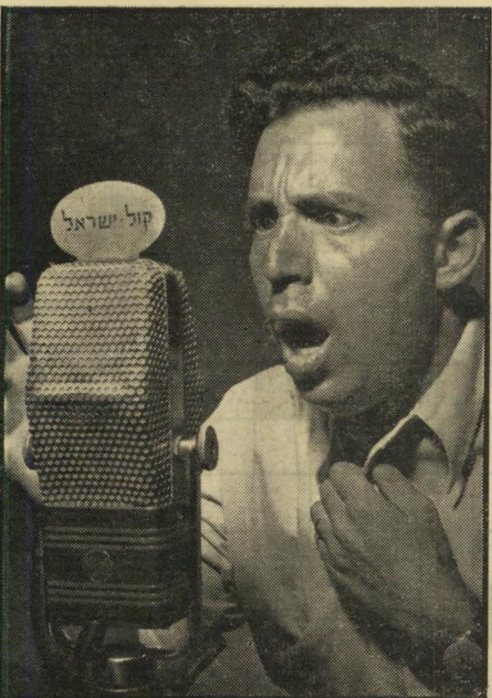
אולם לא עבר זמן רב והוא נאלץ לעזוב את הרדיו. הוא עזב את המקצוע האהוב עליו דווקא בשעה שהחל להיווצר גרעין מעולה של אנשי-רדיו צעירים: שמואל רוזן, חגי

"החידון המוסיקאלי"
התשיעית?

"אשרי המאזין"
התשיעית!

"קד וחומר"
לא התשיעית! זו

פינסקי, משה בן-אפרים, לאה פורת. הסיבה: שעות-השי"ח דורים התנגשו עם שעות הלימודים במעבדה.

אולם הגורל התאכזר אל המדען הצעיר. שמעוני עבר את בחינות-הגמר של האוניברסיטה, עמל משך ארבעה חודשים על עבודת הדיפלומה, כאשר פרצה המלחמה בכל עונה. הר"צופים נותק מירושלים, המעבדה נהרסה, העבודה המדעית נפסקה. הקרבות עצרו זמנית את הנדנדה, שהטלתה בין המדען לאיש-הרדיו. אחר באה פגישה עם בן-אפרים — והנדנדה שבה לפעול: כבר למחרת היום, לאחר סיום עבודתו, נכנס שמעוני לבית-החלוצות.

על פרישת דרכים. א לם נותר לו רק זמן מועט לספק ברדיו. בעיקר היה הוא עסוק בהכנת פגזי דוידקה ובסקר ניסויים בפצצות-תבערה. נזכרת אשתו טובה, שחורת-השיער וכחולת-העיניים: "הוא היה חונן הביתה, בחושך, כש כל גופו מנצץ באור זרחני."

יצחק טובה למדו באותו בית-ספר ירושלמי. אולם הם נפגשו רק במסיבה, שנערכה בביתו של חבר משותף. היתה זאת פגישה גורלית שנייה.

המצב בירושלים הלך ורע. הפגזים שבאו מכיוון העיר העתיקה ונבי-סמואל, הטרידו את העיר הרעבה והצמאה. אולם כל אדם מילא את חובתו.

משימתם של האנשים, שהועמדו תחת פקודתו של שמעוני, בראשית המלחמה, היתה למנוע טבח המוני ביהודים — כטבח שנערך בבתי-הזיקוק בחיפה. הם לא ידעו להחזיק בנשק, ושמעוני היה נאלץ להלום בהם כדי לצייר בהם זעם ונכונות לקרב.

"רבים מהם לא היו מסוגלים אפילו להשיב מכה תחת מכה", נזכר שמעוני בחיך, "כאשר הייתי מצוה עליהם לעשות זאת, היו טופחים על פני קלות בכפות-ידיהם — ומבקשים סליחה."

אולם היו גם כאלה שלא חיכו להזמנה מיוחדת, חבטו כשמעוני קשות.

"אלה היו האנשים שהחזיקו בעיר-הנצח", סיפר יצחק, "האם לא נכתב בתנ"ך שירושלים יכולה להיות מוגנת אפילו עלידי עיוורים?"

ואכן, באותם הימים היו אנשי ירושלים עיוורים לכל — מלבד המאבק על עירם. גם יצחק שמעוני היה כעיוור. העבודה המדעית של ימי שלום, ההופעות המשששעות ברדיו — כל זה נעלם מגד עיניו. מתרו רק הימים מלאי העמל והלילות הגדושים מתיחות — ומעל לכל ההחלטה הנחושה, שגיבשה אותו ואת חבריו: ירושלים לא תיפול!

אחר באו ההפוגה, השחרור מן הצבא, השקיעה המחודשת בכעיות השלום. שוב נתעוררה השאלה: מדע או רדיו שמ? עוני הגיע אל פרשת-דרכים, היה מוכרח לקבל החלטה קיוצונית.

"אהבתי את הפיסיקה ואת העבודה המדעית; אבל הייתי גלוי-לב: ידעתי כי לא אוכל להיות מדען ממדרגה ראשונה — וידעתי כי לא אוכל להסתפק בכחות מזה. להפוך למורה? ההוראה היתה שנואה עלי. נותר לי איפוא רק הרדיו — מקצוע בעל האפשרויות הבלתי-מוגבלות."

השנים חלפו. חובבותו הקודמת של שמעוני הפכה למקצוע ומקצועו הקודם הפך לחובבות. הוא אומר שהוא מאושר. דירתו הקרירה והמרווחת במושבה הגרמנית, ירושלים, מלאה ציורף מזור של ספרים: כרכים עבים של תורת-האלקטרוניקה ניצבים לצד כרכים דקים וירקקים של תולדות-המוסיקה.

בשורה טובה. עד כה ערך יצחק שמעוני תוכניות רדיו רבות. מיוג מושלם של חינוך ושעשועים. אולם בראש רשימת התוכניות החביבות עליו נשאר תמיד החידון המוסיקלי: "היה לי מזל. פגשתי באלון שמוקלה, והתחלנו בעבודה משותפת." היה זה באמת צוות מושלם: שמוקלה, איש-המקצוע, הכין את הרקע לחידון, שעה ששמעוני עיבד את הפרטים הטכניים.

"הרעיונות הינם הגורם החשוב ביותר בתוכניות. תמיד עלינו למצוא רעיונות חדשים. מקוריים." לא פעם אול או" צר רעיונותיהם של השניים. אולם ברגע האחרון נמצא תמיד משהו. כיום יש להם מלאי גדול של חידונים מוכנים למפרע.

בשבוע שעבר זכה שמעוני לבשורה טובה: הוא יצא לחוץ לארץ להשתלם בהפקת תוכניות רדיו לפי סעיף 4 של ההענקת האמריקאית, ישהה שנה בארצות-הברית וזחודשים מספר באי-רופה.

אין הוא מסיל ספק בעתידו הגדול של הרדיו הישראלי. "כרגע אנו סובלים מחוסר מקום. בארץ ישנם עולים מ-50 ארצות, המשתייכים על שכבות תרבותיות שונות — וכל אחד מהם רוצה להאזין לתוכנית אחרת. אנו זקוקים לגל חדש ורצוי שנפעל לפי שיטת הבר. בי. סי."

"יתר על כן, אנו זקוקים לעובדים נוספים. כרגע יש עומס עצום של עבודה, והעובדים העייפים נאלצים להעדיף את הכמות על האיכות."

לחדר נכנס רוני בן החמש, בנו של יצחק, כאשר נשאל הילד בצחוק, אם יש בדעתו להיות מדען או איש-רדיו, היסב במקצת. אולם לבסוף הצליח לצאת מן הסבך: "אהיה כמו אבא."

* סקר על התנהגותו של חומר פלאסטי במפרטורה נמוכה. לישיבת סמפרטורות נמוכות נזקק יצחק לאוויר נוזל — חומר שהיה מצוי באוניברסיטה רק בכמויות מועטות. **מלבד החידון המוסיקלי מניש שמעוני לקהל גם את החידון הסלפוני אשרי המאזין, עורך את התוכניות הפופולריות רון בה וקל וחומר.